

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU18

Allmänna helgdagar m.m.

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motioner som behandlas i betänkandet.

Motionsyrkandena rör frågor om allmänna helgdagar, regler om flaggning, en minnesdag tillägnad kommunismens offer, nationalsången, nationella symboler, ett civilkuragepris, offentliga belöningssystem och riksdagens hedersmedaljer.

I betänkandet finns sex reservationer (SD, L) och ett särskilt yttrande (SD).

Behandlade förslag

17 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Allmänna helgdagar	6
Regler om flaggning	9
En minnesdag tillägnad kommunismens offer	11
Nationalsången	12
Nationella symboler	13
Ett civilkuragepris	15
Offentliga belöningssystem	16
Riksdagens hedersmedaljer	18
Reservationer	20
1. Allmänna helgdagar, punkt 1 (SD)	20
2. Regler om flaggning, punkt 2 (SD)	20
3. En minnesdag tillägnad kommunismens offer, punkt 3 (SD)	21
4. Nationalsången, punkt 4 (SD)	21
5. Nationella symboler, punkt 5 (SD)	22
6. Riksdagens hedersmedaljer, punkt 8 (L)	22
Särskilt yttrande	24
Offentliga belöningssystem, punkt 7 (SD)	24
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	25
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	25

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Allmänna helgdagar

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 6,
2018/19:524 av Robert Hannah och Juno Blom (båda L),
2018/19:765 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkande 1 och
2018/19:1521 av Annicka Engblom (M).

Reservation 1 (SD)

2. Regler om flaggning

Riksdagen avslår motion

2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 16.

Reservation 2 (SD)

3. En minnesdag tillägnad kommunismens offer

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:9 av Björn Söder (SD) och
2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 3 (SD)

4. Nationalsången

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:96 av Carina Ståhl Herrstedt (SD),
2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 18 och
2018/19:446 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

Reservation 4 (SD)

5. Nationella symboler

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 17 och
2018/19:446 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1.

Reservation 5 (SD)

6. Ett civilkuragepris

Riksdagen avslår motion

2018/19:275 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

7. Offentliga belöningssystem

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:10 av Björn Söder (SD) och
2018/19:1604 av Mattias Karlsson i Luleå (M).

8. Riksdagens hedersmedaljer

Riksdagen avslår motion

2018/19:2033 av Allan Widman m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Reservation 6 (L)

Stockholm den 14 februari 2019

På konstitutionsutskottets vägnar

Hans Ekström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hans Ekström (S), Karin Enström (M), Ida Karkiainen (S), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Linda Ylivainio (C), Fredrik Lindahl (SD), Tuve Skånberg (KD), Bengt Eliasson (L), Mikael Strandman (SD), Jonas Eriksson (MP), Erik Ottoson (M), Thomas Hammarberg (S), Jörgen Berglund (M), Jessica Wetterling (V) och Nermina Mizimovic (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 17 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19.

Yrkandena handlar om allmänna helgdagar, regler om flaggning, en minnesdag tillägnad kommunismens offer, nationalsången, nationella symboler, ett civilkuragepris, offentliga belöningsystem och riksdagens hedersmedaljer.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan till betänkandet.

Utskottets överväganden

Allmänna helgdagar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förändringar av de allmänna helgdagarna.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 6 föreslås att första maj inte längre ska vara allmän helgdag utan ersättas med en annan dag, t.ex. annandag pingst, Engelbrektsdagen eller någon annan dag med koppling till det svenska arvet.

Robert Hannah och Juno Blom (båda L) föreslår i motion 2018/19:524 att det fria ordets dag den 2 december ersätter första maj som allmän helgdag. Motionärerna anför att det den 2 december 2016 var 250 år sedan den första svenska tryckfrihetsförordningen sjösattes, och att den var den första i sitt slag i världen. Motionärerna anser att den 2 december fr.o.m. 2019 ska vara en allmän helgdag – det fria ordets dag – för att fira demokratin och uppmärksamma att människor än i dag sitter i fängelse och torteras för att de uttryckt sina åsikter. Vidare anser motionärerna att antalet allmänna helgdagar inte bör bli större och därför ska det fria ordets dag ersätta första maj som allmän helgdag.

I kommittémotion 2018/19:765 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås att veterandagen blir en allmän helgdag. Motionärerna anför att veterandagen sedan 2018 är allmän flaggdag. Vid sidan av det symboliska värdet i att uppmärksamma veteranernas insatser med en allmän helgdag anser motionärerna att en helgdag skulle göra det lättare för veteraner och deras anhöriga att delta i det årliga högtidlighållandet av veterandagen.

Även i motion 2018/19:1521 av Annicka Engblom (M) föreslås att veterandagen görs till en allmän helgdag. Motionären anser att man genom att höja veterandagens status till allmän helgdag skulle öka uppmärksamheten kring och kunskapen om veteranernas viktiga insatser hos befolkningen i stort och slutligt erkänna veteranerna. Att utöka antalet helgdagar eller ersätta en befintlig för att sätta våra veteraner i fokus vore verkligen lovvärt, anser motionären.

Bakgrund

Lagen om allmänna helgdagar

I 1 § lagen (1989:253) om allmänna helgdagar anges att med allmän helgdag avses i lag eller annan författning söndagar, däribland påskdagen och pingstdagen, nyårsdagen, trettondedag jul, första maj, juldagen och annandag jul, även när de inte infaller på en söndag, långfredagen, annandag påsk, Kristi himmelfärdsdag, nationaldagen, midsommardagen och alla helgons dag.

Nationaldagen blev allmän helgdag 2005 (prop. 2004/05:23). Förslaget skulle finansieras genom att en annan helgdag togs bort, och regeringen föreslog att annandag pingst skulle upphöra att vara allmän helgdag. I övervägandena i propositionen om vilken helgdag som borde tas bort när nationaldagen blev helgdag anförde regeringen bl.a. att första maj i kombination med valborgsmässofirandet hade utvecklats till en stor och folklig helg. Första maj har firats som en icke-kyrklig folkfest sedan medeltiden. Första maj är dessutom en helgdag i många länder. Sammantaget borde därför enligt regeringen första maj vara kvar som allmän helgdag. I betänkande 2004/05:KU6 anslöt sig konstitutionsutskottet till regeringens bedömning.

Tryckfrihetsförordningen

År 1766, när Sverige och Finland var ett rike, antog riksdagen den första tryckfrihetsförordningen. Förordningen utfärdades den 2 december 1766.

Den 2 december 2016 högtidlighöll riksdagen tryckfrihetsförordningens 250-årsjubileum med ett seminarium om tryckfrihet och offentlighet i Sverige och Finland. Riksdagen har även tagit fram en jubileumsskrift – Fritt ord 250 år – där svenska och finländska författare beskriver tryckfrihetsförordningens historiska bakgrund samt de tryckfrihetsrättsliga principernas utveckling och betydelse för kulturliv och publicistik.

Veterandagen

Sedan 2008 högtidlighålls den 29 maj som veterandag inom Försvarsmakten. Veterandagen syftar till att hedra personal som deltar eller har deltagit i nationella eller internationella militära operationer och att högtidlighålla minnet av stupade och omkomna. Till högtidlighållandet inbjuds Sveriges samtliga veteraner och deras anhöriga, inte bara de militära utan även från polisen, tullen, Kustbevakningen, Kriminalvården och andra myndigheter. Veterandagen högtidlighålls samma datum varje år och har statsceremoniella inslag. De ceremonier som anordnas under veterandagen samordnas av Försvarsmakten, men ofta deltar representanter från andra statliga myndigheter, representanter för kungafamiljen och från Försvarsmaktens ideella samarbetsorganisationer.

Riksdagen tillkännagav våren 2017 för regeringen att veterandagen skulle göras till allmän flaggdag (bet. 2016/17:KU29, rskr. 2016/17:246).

Regeringen beslutade i maj 2017 att veterandagen den 29 maj ska vara allmän flaggdag.

Tidigare behandling

Våren 2010 avstyrkte utskottet en motion (bet. 2009/10:KU31 s. 6) om att avskaffa första maj som helgdag. I sitt ställningstagande påtalade utskottet att första maj länge har varit en allmän helgdag i Sverige, liksom i många andra länder. Utskottet anförde vidare att det i samband med att nationaldagen blev allmän helgdag övervägdes vilken annan helgdag som borde upphöra för att finansiera reformen och att övervägandena ledde till att annandag pingst skulle upphöra att vara allmän helgdag. Utskottet ansåg att antalet helgdagar inte borde ändras och var inte berett att förorda att någon gällande helgdag skulle tas bort alternativt att någon ny helgdag skulle införas.

Våren 2013 vidhöll utskottet sin tidigare inställning och avstyrkte en motion om att avskaffa första maj som helgdag (bet. 2012/13:KU16 s. 20).

Även våren 2014 behandlade utskottet en motion om att avskaffa första maj som helgdag (bet. 2013/14:KU13 s. 4). Utskottet avstyrkte då motionen i förenklad ordning.

Utskottet behandlade även våren 2017 motioner om att avskaffa första maj som helgdag (bet. 2016/17:KU29). Utskottet ansåg då liksom tidigare att antalet helgdagar inte borde ändras och var inte berett att förorda att någon gällande helgdag togs bort eller att någon ny helgdag infördes. Motionsyrkandena avstyrktes därför. Sverigedemokraterna reserverade sig.

Senast behandlade utskottet våren 2018 (bet. 2017/18:KU28 s. 23 f.) motioner om bl.a. att ersätta första maj med en annan helgdag. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena och ansåg liksom tidigare att det inte fanns skäl för riksdagen att ta ett initiativ till förändrade eller nya helgdagar. Sverigedemokraterna reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att det inte finns skäl för riksdagen att ta ett initiativ till förändrade eller nya helgdagar. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Regler om flaggning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om regler om flaggning.
Jämför reservation 2 (SD).

Motionen

Jonas Millard m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2018/19:127 yrkande 16 en omarbetad allmän flagglag. Motionärerna anför att utseendet på den svenska flaggan i dag regleras i lag medan de allmänna flaggdagarna regleras i en förordning. Det finns inga regler om när myndigheterna ska flagga och inte heller om vilken flagga myndigheterna ska använda. Vidare anför motionärerna att frågan om hur flaggning ska ske i dag avgörs av myndighetscheferna och att många myndigheter flaggar med EU-flaggan eller politiska och ideologiska flaggor såsom den s.k. prideflaggan. Motionärerna menar att alla regler för flaggning bör tas in i en enda flagglag som ska innehålla regler för flaggans utseende och vilka flaggdagar som är officiella. Dessutom anser motionärerna att det i lagen ska finnas bestämmelser om att myndigheter endast ska föra den svenska flaggan och andra myndighetsspecifika flaggor. Vidare anser motionärerna att lagen endast ska gälla för myndigheter, eftersom privat flaggning bör uppmuntras och inte påtvingas. Det kan dock enligt motionärerna finnas skäl att se över om skändning av flaggan bör förbjudas.

Bakgrund

I proposition 1981/82:109 med förslag till ny lagstiftning om Sveriges riksvapen och Sveriges flagga framhölls att det då inte fanns några bindande föreskrifter om flaggning på bestämda dagar – fränsett på Försvarsmaktens område. Emellertid hade s.k. allmänna flaggdagar angetts i den vanliga almanackan sedan 1939. Denna förteckning över flaggdagar hade karaktären av inofficiell rekommendation och hade tillkommit på initiativ av Bestyrelsen för svenska flaggans dag. Tanken på att införa en skyldighet att på de allmänna flaggdagarna flagga på byggnader som inrymmer statliga myndigheter och institutioner avvisades av ekonomiska och praktiska skäl. Man ansåg att flaggningsfrågan därför liksom dittills borde lämnas oreglerad förutom inom Försvarsmakten. Detta innebar att varje civil myndighet själv utifrån praktiska och andra överväganden fick avgöra i vilken utsträckning seden att flagga på de allmänna flaggdagarna lämpligen kunde upprätthållas. Mot bakgrund av att konstitutionsutskottet vid åtskilliga tillfällen behandlat önskemål om att de allmänna flaggdagarna skulle förtecknas och fastställas officiellt föreslogs att så skulle ske.

För att det skulle bli möjligt att utan riksdagsbehandling ändra i förteckningen när förhållandena ändrades för de kungliga flaggdagarna, rekommenderades i den promemoria som låg till grund för propositionen att de allmänna flaggdagarna skulle anges i en förordning. Förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar utfärdades i april 1982 och innehåller endast en förteckning över de 18 flaggdagarna.

Gällande rätt

I lagen (1982:269) om Sveriges flagga regleras bl.a. svenska flaggans utseende.

Vilka dagar som är allmänna flaggdagar regleras i förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar.

Vad gäller militära myndigheter anges i 1 § förordningen (1994:657) om användning av tretungad flagga att den tretungade flaggan används som örlogsflagga, förutom av Försvarsmakten även av Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarshögskolan, Försvarets radioanstalt och Statens försvarshistoriska museer.

Försvarsmakten har beslutat föreskrifter (FFS 1999:4) med närmare bestämmelser om förande av örlogsflagga.

I 16 kap. 7 § brottsbalken fanns tidigare en bestämmelse som innebar att den som offentligen skymfat Sveriges flagga eller vapen eller annat rikets tecken kunde dömas för skymfande av rikssymbol till böter eller fängelse i högst sex månader. Bestämmelsen upphävdes den 1 juli 1970 (prop. 1970:12, första lagutskottets utlåtande nr 47, SFS 1970:225).

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen framhållit att frågor om flaggning vid de statliga myndigheterna och institutionerna borde avgöras av myndigheterna och institutionerna själva (bet. 1999/2000:KU18, bet. 2000/01:KU15, bet. 2006/07:KU12, bet. 2010/11:KU25 och bet. 2014/15:KU8).

I betänkande 2016/17:KU29 (s. 11 f.) avstyrkte utskottet en motion om att införa regler om flaggningstider. Utskottet noterade att det finns regler för flaggningstider som gäller Försvarsmakten och andra militära myndigheter och att det finns rekommendationer för vilka tider flaggan i övrigt bör vara hissad. Utskottet ansåg inte att det fanns något behov för riksdagen att ta initiativ till en ytterligare reglering av flaggningstiderna.

Våren 2018 (bet. 2017/18:KU28 s. 11 f.) avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att införa en allmän flagglag där alla regler om flaggning skulle finnas samlade. Utskottet avstyrkte även bl.a. motionsyrkanden om att införa regler för flaggningstider och om användningen av EU-flaggan. Sverigedemokraterna reserverade sig.

I samma betänkande föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att en parlamentarisk kommitté bl.a. ska göra en översyn av de allmänna

flaggdagarna. Översynen ska göras med inriktningen att vid nästa tronskifte reducera antalet kungliga flaggdagar på så sätt att endast statschefens och tronföljarens födelsedagar och namnsdagar ska vara allmänna flaggdagar. Inom översynen ska det också övervägas om en eller flera nya allmänna flaggdagar ska införas. Riksdagen beslutade enligt utskottets förslag (rskr. 2017/18:337).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ till en allmän flagglag. Vidare anser utskottet liksom tidigare att frågor om flaggning vid de statliga myndigheterna och institutionerna bör avgöras av myndigheterna och institutionerna själva. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

En minnesdag tillägnad kommunismens offer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en minnesdag tillägnad kommunismens offer.

Jämför reservation 3 (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:9 av Björn Söder (SD) föreslås att det införs en svensk minnesdag tillägnad kommunismens offer. Motionären anför att den 27 januari sedan 1999 har varit en svensk nationell minnesdag för Förintelsens offer, och 2005 deklarerade FN denna dag som internationell minnesdag. Vidare anför i motionen att en annan socialistisk ideologi som orsakat miljontals offer är kommunismen. Det har enligt motionären visat sig att svenska ungdomars kunskaper om kommunismens, till skillnad från nationalsocialismens, illgärningar är mycket bristfälliga.

Även i kommittémotion 2018/19:127 yrkande 8 av Jonas Millard m.fl. (SD) föreslås införandet av en dag för att hedra kommunismens offer.

Bakgrund

Forum för levande historia har enligt förordningen (2007:1197) med instruktion för Forum för levande historia till uppgift att vara ett nationellt forum som ska främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Myndigheten har särskilt till uppgift att informera om Förintelsen och kommunismens brott mot mänskligheten. Myndigheten ska sträva efter att stärka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde. Myndigheten ska bl.a. bedriva

utåtriktad verksamhet med inriktning på kunskap, kultur och utbildning. Verksamheten ska bedrivas i nära kontakt med pågående forskning, andra kultur- och utbildningsinstitutioner samt myndigheter, organisationer och föreningar vars verksamhet rör liknande frågor.

Tidigare behandling

Frågan om en minnesdag för kommunismens offer behandlades våren 2017 (bet. 2016/17:KU29). Utskottet avstyrkte motionerna och anförde att det fick ankomma på Forum för levande historia eller andra berörda institutioner att avgöra hur man ska informera och påminna om kommunismens brott mot mänskligheten. Sverigedemokraterna reserverade sig.

Motsvarande motionsyrkanden behandlades av kulturutskottet våren 2018 (bet. 2017/18:KrU7 s. 21 f.). Kulturutskottet delade konstitutionsutskottets bedömning och avstyrkte motionsyrkandena. Sverigedemokraterna reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att det får ankomma på Forum för levande historia eller andra berörda institutioner att avgöra hur man ska informera och påminna om kommunismens brott mot mänskligheten. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Nationalsången

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att lagfästa nationalsången.
Jämför reservation 4 (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:96 av Carina Ståhl Herrstedt (SD) föreslås att Du gamla, du fria ges officiell status som nationalsång. Motionären anför att Du gamla, du fria är det musikverk som av tradition används som Sveriges nationalsång, men till skillnad från många andra nationalsånger har den aldrig officiellt antagits som nationalsång genom ett politiskt beslut.

Även i kommittémotion 2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 18 föreslås att Du gamla, du fria ges officiell status som Sveriges nationalsång.

Markus Wiechel (SD) föreslår också i motion 2018/19:446 yrkande 2 att Du gamla, du fria ges officiell status som Sveriges nationalsång.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen behandlat frågan om nationalsången. I betänkande 1987/88:KU10 uttalade utskottet följande:

Den utveckling som lett till att ”Du gamla, Du fria” numera allmänt betraktas som Sveriges nationalsång har ägt rum utan påverkan av några av statsmakterna fattade beslut. Såvitt utskottet kunnat bedöma bör det för dem som anser angeläget att vi äger en sång med karaktär av nationalsång framstå såsom väsentligt, att denna sång kunnat få så fast förankring hos mycket stora grupper av vårt folk att dess egenskap av nationalsång i praktiken icke ifrågasättes. Enligt utskottet bör en nationalsång tillkomma på detta sätt och utskottet anser icke motiverat med något officiellt fastställande av nationalsång för Sverige.

I betänkande 2000/01:KU15 uttalade utskottet att det inte fanns behov av ett juridiskt erkännande av Du gamla, du fria som Sveriges nationalsång och avstyrkte en motion med ett yrkande om ett tillkännagivande om ett juridiskt erkännande av sången. I betänkandena 2001/02:KU9, 2003/04:KU15, 2008/09:KU6 och 2009/10:KU31 vidhöll utskottet sin tidigare bedömning.

I betänkande 2012/13:KU16 anförde utskottet att det inte fann skäl att frångå sin tidigare uppfattning i frågan om behovet av att genom ett politiskt beslut anta Du gamla, du fria som nationalsång och avstyrkte motionsyrkandena. Ett motionsyrkande om nationalsången avstyrktes i förenklad ordning i betänkande 2013/14:KU13.

I betänkandena 2014/15:KU8 och 2017/18:KU28 fann utskottet liksom tidigare att det inte fanns något behov av ett juridiskt erkännande av Du gamla, du fria som Sveriges nationalsång. Sverigedemokraterna reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att det inte finns något behov av ett juridiskt erkännande av Du gamla, du fria som Sveriges nationalsång. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Nationella symboler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nationella symboler.
Jämför reservation 5 (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 17 föreslås en ökad exponering av nationella symboler. Motionärerna anför att frågan om nationella symboler är mycket viktig och att det offentliga över huvud taget bör arbeta mer för att de nationella symbolerna ska synas i det offentliga rummet. Vidare anför motionärerna att det när t.ex. USA:s president talar i tv

ofta finns en nationalsymbol – den amerikanska flaggan – bredvid eller bakom podiet.

I motion 2018/19:446 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att stärka nationalkänslan genom mer exponering av nationalsymboler i officiella sammanhang. Enligt motionären bör den svenska flaggan i riksdagens plenisal vara placerad på ett sådant sätt att den syns när tidningarna eller nyhetskanalerna gör sina reportage. För att våra företrädare ska kunna företräda vårt land både internationellt och nationellt behöver vi stärka den nationella förankringen och våra medborgares nationalkänsla, menar motionären.

Bakgrund

I Nationalencyklopedin anges att en rikssymbol är ett lands flagga och riksvapen samt sådana ”höghetstecken” som används jämte eller i stället för flaggor eller vapen, i Sverige t.ex. riksregalierna samt tre kronor och möjligen även andra beståndsdelar av riksvapnet.

Enligt 1 § lagen (1982:268) om Sveriges riksvapen har Sverige två riksvapen, stora riksvapnet, som också är statschefens personliga vapen, och lilla riksvapnet. Riksvapnen används som symboler för den svenska staten. Stora riksvapnet bör endast när det finns särskilda skäl användas av andra än statschefen, riksdagen, regeringen, departementen, utrikesrepresentationen och Försvarsmakten. Statschefen kan ge andra medlemmar av det kungliga huset tillåtelse att som personligt vapen bruka stora riksvapnet med de ändringar och tillägg som statschefen bestämmer.

I 6 § 1 förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet anges att myndigheten ska ansvara för att på en plats som regeringen godkänner, under fyra olika lås, förvara och vårda rikets regalier och dyrbarheter enligt särskilda förteckningar. Rikets regalier är statlig egendom och består av rikssvärden, kungakronan, spiran, äpplet och nyckeln. Kammarkollegiet måste ge tillstånd till att föremål tas ur skattkammaren vid Stockholms slott för att användas vid exempelvis en kunglig ceremoni. I samband med t.ex. trontillträden och kyrkliga ceremonier inom kungahuset, som vigslar, begravningar och dop, placeras regalierna på hyenden på speciella regaliebord för att markera aktens betydelse.

Som framgår ovan finns regler om den svenska flaggan i lagen om Sveriges flagga.

Tidigare behandling

Våren 2017 behandlade utskottet liknande motionsyrkanden om nationella symboler (bet. 2016/17:KU29 s. 15 f.). Utskottet ansåg att det inte fanns skäl för riksdagen att ta något initiativ för att stärka den svenska nationalkänslan genom en större exponering av nationalsymboler. Sverigedemokraterna reserverade sig.

Även våren 2018 avstyrkte utskottet (bet. 2017/18:KU28 s. 21 f.) liknande motionsyrkanden och ansåg liksom tidigare att det inte fanns skäl för riksdagen att ta något initiativ för att stärka den svenska nationalkänslan genom större exponering av nationalsymboler. Sverigedemokraterna reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att det inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ för att stärka den svenska nationalkänslan genom en större exponering av nationalsymboler. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Ett civilkuragepris

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ett civilkuragepris.

Motionen

I motion 2018/19:275 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2 föreslås att det inrättas ett civilkuragepris. Motionären anför att det enligt svensk lag i dag inte finns någon skyldighet att hjälpa personer som befinner sig i nöd. Vidare anför motionären att det allra viktigaste för att få mer civilkurage i samhället är att fokusera på vad vi har för ansvar för varandra. Man bör uppmärksamma och uppmuntra alla de goda exempel som finns på människor som gör saker för andra eller som hjälpt en människa i nöd. I motionen anføres också att flera kommuner har infört ett civilkuragepris för invånare som genom civilkurage utmärkt sig på ett föredömligt sätt. Det är enligt motionären ett enkelt sätt att visa uppskattning och kan vara mycket betydelsefullt för enskilda individer.

Bakgrund

Handlingspliktutredningen lämnade i mars 2011 betänkandet Allmän skyldighet att hjälpa nödställda? (SOU 2011:16). Utredaren avråder från att införa en straffsanktionerad allmän skyldighet att bistå nödställda personer, dvs. vad som även brukar benämnas en civilkuragelag. I enlighet med sitt uppdrag presenterar utredaren ändå en teknisk modell till en sådan lagstiftning. Utredaren har inte funnit något behov av att i övrigt förtydliga, utvidga, på annat sätt ändra eller samla gällande bestämmelser eller införa nya sådana om skyldighet att agera vid farliga situationer.

I betänkandet anføres att svensk rätt inte statuerar en allmänt gällande plikt att bistå den som befinner sig i fysisk fara eller som löper risk att få sin egendom skadad. Underlåtenhet att hjälpa en nödställd person är alltså

straffsanktionerad endast när så är särskilt föreskrivet eller följer av allmänna rättsprinciper. I alla andra fall är underlåtenheten straffri, således oavsett om underlåtenheten från moralisk synpunkt ter sig lika eller nästan lika straffvärd som ett aktivt orsakande av skadan.

Tidigare behandling

Våren 2017 (bet. 2016/17:KU29 s. 23 f.) avstyrkte utskottet motionsyrkanden om ett civilkuragepris. Utskottet ansåg inte att det fanns anledning för riksdagen att ta något initiativ till att inrätta ett civilkuragepris.

Även våren 2018 (bet. 2017/18:KU28 s. 25 f.) avstyrkte utskottet ett motsvarande motionsyrkande med samma motivering.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att det inte finns anledning för riksdagen att ta något initiativ till att inrätta ett civilkuragepris. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Offentliga belöningsystem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om offentliga belöningsystem.
Jämför det särskilda yttrandet (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:10 av Björn Söder (SD) föreslås att det kungliga ordensväsendet återinförs. Motionären anför att ordensväsendet är en del av en svensk tradition som är viktig att bevara. Motionären anser att man ska återinföra denna stolta tradition och ge svenskar samma möjligheter som utlänningar att ta del av sådana hedersbetygelser.

Mattias Karlsson i Luleå (M) föreslår i motion 2018/19:1604 ett tillkännagivande om behovet av att återaktivera Svärdsorden. Motionären anför att Svärdsorden, som inte delas ut längre, var avsedd som en belöning för gagnande och långvarig verksamhet inom krigsmakten och att den ursprungligen utdelades som belöning åt svenska officerare för tapperhet i fält och till sjöss, senare även som belöning för långvarig betydelsefull verksamhet inom Försvarsmakten. Motionären anser att det offentliga belöningsystemet måste ses över så att även svenska medborgare kan belönas.

Bakgrund

Systemet med ordnar och medaljer ändrades i grunden 1975. Då upphörde – sedan regeringen inhämtat riksdagens yttrande över reformen – utdelandet av ordnar under statlig medverkan till svenska medborgare (prop. 1973:91, bet. 1973:KU27). Till grund för reformen låg uppfattningen att ordensväsendet återspeglade en gången tids samhällssyn genom att det gav uttryck för värderingar av samhällsinsatser enbart med hänsyn till tjänsteställning. Ordensväsendet finns emellertid kvar för utlänningar som gör personliga insatser för Sverige eller svenska intressen. Regler om detta har beslutats av regeringen och finns i ordenskungörelsen (1974:768).

Tillkännagivande om offentliga belöningssystem

Riksdagen tillkännagav den 22 mars 2018 på förslag av försvarsutskottet för regeringen att det borde införas en medalj för särskilt berömvärda internationella insatser (bet. 2017/18:FöU8, rskr. 2017/18:195).

Den 30 maj 2018 beslutade riksdagen på förslag av konstitutionsutskottet ett tillkännagivande till regeringen om en översyn av det offentliga belöningssystemet (bet. 2017/18:KU28, rskr. 2017/18:337). Till grund för tillkännagivandet låg ett förslag från representanter för Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna i utskottet. Vänsterpartiet reserverade sig.

I sitt ställningstagande anförde utskottet bl.a. följande.

Det ska ske en översyn av det offentliga belöningssystemet. En parlamentariskt sammansatt kommitté ska, så snart som möjligt efter valet 2018, se över och, om det behövs, ta fram författningsförslag avseende formerna för tilldelande av regeringens och förvaltningsmyndigheternas olika belöningar. Översynen ska omfatta regeringens och Utrikesdepartementets belöningsmedaljer och utmärkelser Professors namn, den statliga utmärkelsen För nit och redlighet i rikets tjänst samt Försvarsmaktens och Polismyndighetens medaljer. Översynen ska beakta de kungliga medaljerna.

Jämställdhets- och mångfaldsaspekter avseende principer för tilldelning av belöningar ska vägas in i översynen. Utredningen ska granska möjligheterna för enskilda medborgare att nominera enskilda individer för belöning samt redovisa möjligheter att utvidga dessa.

Kommittén ska också ta fram författningsförslag för de ändringar i ordenskungörelsen som är nödvändiga för att återuppta tilldelandet av utmärkelser inom de vilande ordnarna Vasaorden och Svärdsorden. Det ska också tas fram författningsförslag som medför att utmärkelser inom samtliga ordnar ska kunna delas ut till svenska medborgare. Serafimerorden ska dock fortsatt vara förbehållen medlemmar av kungahuset samt utländska statschefer.

När det gäller ändringarna i ordenskungörelsen ska författningsförslagen ha den inriktningen att beslut om utmärkelser inom ordnarna ska meddelas av Kungl. Maj:ts Orden på förord av regeringen.

Riksdagens tillkännagivande om en belöningsmedalj för särskilt berömvärda internationella insatser ska behandlas i kommittén (bet. 2017/18:FöU8, rskr. 2017/18:195). Kommittén ska pröva

tillkännagivandet i relation till att utdelandet av utmärkelser inom Svärdsorden återupptas.

Enligt uppgift från Regeringskansliet har ännu inte någon kommitté för en sådan översyn tillsatts.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att riksdagen beslutat ett tillkännagivande till regeringen om en översyn av det offentliga belöningssystemet. Enligt tillkännagivandet ska frågor om bl.a. återupptagande av vilande ordnar och möjligheten att dela ut ordnar till svenska medborgare utredas av en parlamentariskt sammansatt kommitté. Utskottet, som förutsätter att regeringen tillsätter en kommitté för att utreda frågorna, anser mot den bakgrunden att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Riksdagens hedersmedaljer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om riksdagens hedersmedaljer för berömvärda insatser.

Jämför reservation 6 (L).

Motionen

Allan Widman m.fl. (L) föreslår i kommittémotion 2018/19:2033 tillkännagivanden till riksdagsstyrelsen om dels inrättande av en riksdagens hedersmedalj för internationell insats att tilldelas den som vid en internationell insats med fara för eget liv gjort en särskilt berömlig gärning (yrkande 1), dels inrättande av en riksdagens hedersmedalj för civil insats att tilldelas den som vid en civil insats med fara för eget liv gjort en särskilt berömlig gärning (yrkande 2). Motionärerna anför att riksdagen på förslag av regeringen beslutar om varje internationell insats med svensk militär personal. Eftersom internationella insatser är ett säkerhetspolitiskt verktyg för statsmaktens hävdande av svenska intressen, beslutade i demokratisk ordning, vore det enligt motionärerna lämpligt att Sverige officiellt kunde visa sin erkänsla för särskilt berömliga gärningar som gjorts med fara för eget liv. Vidare anför motionärerna att hedersmedaljer för internationella insatser beslutade av riksdagen har motsvarigheter i flera andra länder. En hedersmedalj bör enligt motionärerna även kunna tilldelas civil personal, t.ex. poliser.

Tidigare behandling

Våren 2015 avstyrkte utskottet (bet. 2014/15:KU8 s. 11 f.) ett motionsyrkande om en riksdagens hedersmedalj och ansåg att det inte var påkallat med några

förändringar av de offentliga belöningssystemen. Folkpartiet (numera Liberalerna) reserverade sig.

Utskottet avstyrkte i förenklad ordning ett motsvarande yrkande våren 2017 (bet. 2016/17:KU29 s. 24). Liberalerna hade ett särskilt yttrande.

Som framgår i avsnittet om offentliga belöningssystem har riksdagen beslutat tillkännagivanden till regeringen om en översyn av de offentliga belöningssystemen och om att införa en medalj för särskilt berömvärda internationella insatser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att riksdagen genom tillkännagivanden till regeringen har tagit initiativ till en översyn av de offentliga belöningssystemen. Utskottet anser inte att det är påkallat med ett initiativ om att införa någon riksdagens hedersmedalj och avstyrker motionsyrkandena.

Reservationer

1. Allmänna helgdagar, punkt 1 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 6 och avslår motionerna

2018/19:524 av Robert Hannah och Juno Blom (båda L),

2018/19:765 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkande 1 och

2018/19:1521 av Annicka Engblom (M).

Ställningstagande

Första maj bör inte längre vara en allmän helgdag. Den bör ersättas med en annan dag, t.ex. annandag pingst, Engelbrektsdagen eller någon liknande dag med motsvarande koppling till det svenska arvet.

2. Regler om flaggning, punkt 2 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 16.

Ställningstagande

I dag råder en ordning som innebär att utseendet på svenska flaggan regleras i lag men flaggdagarna regleras i en förordning. Det finns inga föreskrifter som reglerar när myndigheterna ska flagga eller ens vilken flagga som ska föras. Frågan om flaggning vid enskilda myndigheter blir i stället föremål för beslut

för den enskilda myndighetschefen. Många myndigheter flaggar även med EU-flaggan eller med politiska och ideologiska flaggor, t.ex. den s.k. prideflaggan.

Den svenska flaggan är en symbol för Sverige och därmed i förlängningen för svenska myndigheter. Alla regler för flaggning bör stadgas i en flagglag. Flagglagen bör innehålla regler för flaggans utseende, för vilka flaggdagar som ska anses vara officiella och om att myndigheter endast ska föra den svenska flaggan och andra myndighetsspecifika flaggor. Det finns även skäl att se över om det bör bli förbjudet att skända flaggan. EU-flaggan och andra icke officiella flaggor bör aldrig finnas på offentliga byggnader. Flagglagen bör främst ta sikte på myndigheter och officiella byggnader, detta för att vi menar att privat flaggning bör uppmuntras snarare än påtvingas.

3. En minnesdag tillägnad kommunismens offer, punkt 3 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:9 av Björn Söder (SD) och
2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Sedan tidigare finns en svensk nationell minnesdag för Förintelsens offer. Det har tyvärr visat sig att svenska ungdomars kunskaper om kommunismens, till skillnad från nationalsocialismens, illgärningar är mycket bristfälliga. Mot denna bakgrund bör regeringen utreda möjligheten att införa en svensk minnesdag tillägnad kommunismens offer.

4. Nationalsången, punkt 4 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:96 av Carina Ståhl Herrstedt (SD) och
2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 18 och
avslår motion
2018/19:446 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Frågan om nationella symboler är mycket viktig, och det offentliga bör överlag arbeta mer för att de nationella symbolerna ska synas i det offentliga rummet. Mot bakgrund av detta bör regeringen utreda att lagfästa att Du gamla, du fria är Sveriges officiella nationalsång.

5. Nationella symboler, punkt 5 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 17 och
avslår motion
2018/19:446 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

För att stärka den nationella förankringen och medborgarnas nationalkänsla bör både riksdagen och regeringen verka för en ökad exponering av nationalsymboler i officiella sammanhang. När t.ex. USA:s president talar i tv finns ofta en nationalsymbol – den amerikanska flaggan – bredvid eller bakom podiet. Regeringen bör därför ta fram förslag för att stärka nationalkänslan genom en större exponering av nationalsymboler.

6. Riksdagens hedersmedaljer, punkt 8 (L)

av Bengt Eliasson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2033 av Allan Widman m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Riksdagen beslutar på förslag av regeringen om varje internationell insats med svensk militär personal. Eftersom internationella insatser är ett säkerhetspolitiskt verktyg för att hävda svenska intressen, beslutade i demokratisk ordning, vore det lämpligt att Sverige officiellt kunde visa sin erkänsla för personer som gjort särskilt berömliga gärningar med fara för eget liv. En hedersmedalj för internationella insatser, beslutad av riksdagen, skulle ha motsvarigheter i flera andra länder. Nominering av en civil eller militär person som kandidat för en riksdagens hedersmedalj bör kunna göras av varje riksdagsledamot. Beslut om att tilldela någon en hedersmedalj skulle fattas av konstitutionsutskottet. Under högtidliga former skulle medaljen sedan delas ut av talmannen. Medaljerna bör även kunna tilldelas civil personal, exempelvis poliser. Medaljerna ska också kunna tilldelas personer som genomfört en eller flera exceptionella insatser under annat huvudmannaskap. Det kan röra sig om personer som varit tjänstlediga och arbetat för en internationell organisation eller ett annat land.

Särskilt yttrande

Offentliga belöningsystem, punkt 7 (SD)

Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD) anför:

Sverigedemokraterna har länge motionerat om att det svenska ordensväsendet ska återinföras så att även svenska medborgare som gjort sig förtjänta av en utmärkelse ska kunna få en sådan. Det är en märklig ordning att svenska medborgare som gjort insatser för landet inte ska kunna belönas på samma sätt som utländska medborgare belönas. Det tillkännagivande som riksdagen beslutade 2018 om de offentliga belöningsystemen inbegriper att utmärkelser inom samtliga ordnar ska kunna delas ut till svenska medborgare. Vi förutsätter att regeringen tillsätter en kommitté för översyn av frågorna. Förslaget i motion 2018/19:10 är således tillgodosett i sak och vi avstår därför från att reservera oss till förmån för motionen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:9 av Björn Söder (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en svensk minnesdag tillägnad kommunismens offer bör införas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:10 av Björn Söder (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra det kungliga ordensväsendet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:96 av Carina Ståhl Herrstedt (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Du gamla, du fria officiell status som Sveriges nationalsång och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:127 av Jonas Millard m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta första maj som helgdag och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en dag för att hedra kommunismens offer och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en omarbetad allmän flagglag och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka exponeringen av nationella symboler och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationalsången och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:275 av Markus Wiechel (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett årligt civilkuragepris och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:446 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den svenska nationalkänslan och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveriges nationalsång och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:524 av Robert Hannah och Juno Blom (båda L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det fria ordets dag den 2 december bör ersätta första maj som helgdag och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:765 av Roger Richtoff m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en helgdag för svenska veteraner och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1521 av Annicka Engblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra veterandagen till allmän helgdag och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1604 av Mattias Karlsson i Luleå (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att återaktivera Svärdsorden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2033 av Allan Widman m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättande av en riksdagens hedersmedalj för internationell insats att tilldelas den som vid en internationell insats med fara för eget liv gjort en särskilt berömlig gärning, och detta tillkännager riksdagen för riksdagsstyrelsen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättande av en riksdagens hedersmedalj för civil insats att tilldelas den som vid en civil insats med fara för eget liv gjort en särskilt berömlig gärning, och detta tillkännager riksdagen för riksdagsstyrelsen.